

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ד, 2024
מספר השאלון: 011241
קובץ: תשובות סופיות

עברית: הבנה, הבעה ולשון שאלון מותאם

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שלוש שעות וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.
חלק ראשון – הבנה והבעה – 50 נקודות
חלק שני – לשון – 50 נקודות
פרק א: שם המספר
פרק ב: תחביר / פרק ג: מערכת הצורות – יש לבחור באחד הפרקים
סך הכול – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר (נספח 2).
- ד. הוראה מיוחדת: יש לענות על השאלות בגוף שאלון זה לפי ההוראות.
שימו לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
נספחים: נספח 1 – מאמרים; נספח 2 – דף עזר.
הנחיות מיוחדות למועד זה: שימו לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות. יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.
פרק ב: תחביר – בפרק זה חמש שאלות, 7–11 (לכל שאלה – 12 נקודות).
תוכלו לענות, באופן מלא או חלקי, על כל השאלות בפרק זה, אך מספר הנקודות שתוכלו לצבור בפרק לא יעלה על 40 נקודות.
פרק ג: מערכת הצורות – בפרק זה חמש שאלות, 12–16 (לכל שאלה – 12 נקודות).
תוכלו לענות, באופן מלא או חלקי, על כל השאלות בפרק זה, אך מספר הנקודות שתוכלו לצבור בפרק לא יעלה על 40 נקודות.

בהצלחה!

תשובות סופיות

חלק ראשון – הבנה והבעה

שאלה 1

- א. (1) כן
(2) לא
(3) לא
(4) כן

ב. אפשרות א – פעולה (2): חברת ההסעות קיבלה מן העירייה תשלום בעבור הסעת ילדי המפונים. היא פעלה מתוך אינטרס כלכלי, ולכן פעילותה אינה סולידרית. במאמר 1 נכתב ש"מי שפועל מתוך סולידריות ולשם הסולידריות אינו מפיק מכך תועלת אישית", ושהאכפתיות היא מוכנות לפעול "למען מטרה, שאינה נובעת מן האינטרס האישי של החברים בה".

אפשרות ב – פעולה (3): האזרח התנה את עזרתו בצילום מעשיו ובפרסומם, כלומר רצה להפיק מן העזרה תועלת אישית (תדמית ופרסום). לכן פעולתו אינה סולידרית: לפי מאמר 1, "מי שפועל מתוך סולידריות ולשם הסולידריות אינו מפיק מכך תועלת אישית, התועלת היא עבור הכלל בלבד".

שאלה 2

- הסברים רבים של מושגים
- כתיבה אובייקטיבית בלי הבעת עמדה של הכותב

שאלה 3

- א. שני הכותבים חוששים שהסולידריות לא תימשך זמן רב, אלא תתפוגג (תתפורר, תימוג) עם הזמן.
- ב. על פי מאמר 2: יש לחזק (לשמור) את האמון בחברה – בין חברי הקבוצה ובין חלקי החברה – משום שהאמון הוא תנאי לקיומה של הסולידריות.
- על פי מאמר 3: יש ליצור סדר חדש של "קומונינג" – התארגנות אנושית שיתופית שבה קהילות וארגונים ממונים על מרחבי החיים ועל המשאבים המשותפים של החברים בהם.

שאלה 4

- א. הפרט המתנדב זוכה בתחושה של משמעות, המגרשת – ולו לשעות ספורות – את תחושת חוסר האונים.
- ב. (2) קומונינג הוא ביטוי לסולידריות.

שאלה 5 – סקירה לדוגמה

סולידריות: הגדרה ותנאים לקיומה

סולידריות היא תחושת שייכות של אדם למעגל חברתי והזדהות שלו עם אנשים, קבוצות וקהילות אחרים (בועז, 2023; שורק, 2015). המושג מבטא ערכות בין אזרחים (בועז, 2023), והזדהות זו יכולה לנבוע מאמפתיה, מקרבה רעיונית או מערכים משותפים. זוהי מחויבות כלפי הזולת שהאדם מקבל עליו מרצון ומבטא ברגשותיו ובמעשיו (שורק, 2015).

כדי שסולידריות תתקיים, נדרשים כמה תנאים. התנאי הבסיסי הוא אמון בין חברי הקבוצה: רק כשאדם בוטח בחבריו הוא מוכן לפעול ואף להסתכן למענם (שורק, 2015). כדי שהאמון יישמר, על חברי הקבוצה להרגיש שכל אחד נושא בנטל במידה שווה ופועל מתוך דאגה כנה לזולת ולא מתוך מניעים אישיים (בועז, 2023). תנאי נוסף הוא אכפתיות – "דבק" קהילתי המתבטא במוכנות לפעול יחד למען מטרה שאינה משרתת אינטרס אישי. התנאי השלישי הוא אחווה, כלומר שילוב של אהבה, דאגה ושותפות גורל; בלעדיה לא סביר שאדם ישלם מחיר בעבור רווחתם של אחרים (שורק, 2015).

אמון, אכפתיות ואחווה הם אפוא היסודות שעליהם נשענת הסולידריות בכל קבוצה.

ביבליוגרפיה

בועז, ח' (אוקטובר, 2023). סולידריות כמשאב מתכלה. מכון ון ליר בירושלים. אוחר מ־vanleer.org.il.
שורק, י' (ינואר, 2015). סולידריות. לקסיקון, גיליון מס' 3. אוחר מ־kaye.ac.il.

חלק שני – לשון

שאלה 6

- בחמישה בדצמבר
- כחמישה עשר אלף מתנדבים
- אחד המיזמים
- בפעם השבע עשרה
- בשנת אלפיים עשרים ואחת
- במהלך שלוש שנות קיומה
- בחמישים וארבעה ערים ויישובים
- ארבעים ושלושה אחוזים
- ארבעת תחומי ההתנדבות
- פי שלושה

שאלה 7

- א. (1) משפט מאוּחָה (איחוי): [בתקופת הקורונה המגבלות על ההתקהלות היו מחמירות מאוד], איבר א [אך הציבור הישראלי עמד בהן]. איבר ב
(2) משפט פשוט.
(3) משפט מורכב: יש דברים רבים [שאנחנו יכולים לעשות לשימור העשייה החברתית גם ביום שאחרי המלחמה]. פסוקית לוואי
- ב. בסוף המאה התשע עשרה נוספה למושג "סולידריות" משמעות פוליטית [לאחר שעובדים התארגנו נגד מעסיקים בנוגע לזכויותיהם]. פסוקית זמן
(אפשר גם "אחרי ש..." או "כאשר...", ובלבד שבפסוקית יש נשוא נטוי.)
- ג. על ההתקהלות – לוואי
למושג – מושא
לשימור – תיאור (תכלית)

שאלה 8

- א. [בעקבות האירועים] – תיאור
[תזדקק] – נשוא
[החברה] – נושא
[הישראלית] – לוואי
[לריפוי רחב היקף] – מושא; [רחב היקף] – לוואי (של "ריפוי")
- ב. (1) [כדי שתתקיים סולידריות] – פסוקית תכלית (תיאור תכלית); [שישמר האמון בין החברים בקבוצה] – פסוקית נושא.
(2) [מי שמצטרף לארגוני התנדבות] – פסוקית נושא; [הבאות לידי ביטוי בארגונים אלה] – פסוקית לוואי.

שאלה 9

- א. (1) סולידריות היא תחושת שייכות של אדם למעגל חברתי, לפי הסוציולוג אמיל דורקהיים.
(2) ודאי יש דברים שאנחנו כחברה יכולים לעשות לשימור העשייה החברתית המשותפת.
משפט (1): ההסגר מציין את מקור הדברים (מי אמר זאת).
משפט (2): ההסגר מביע את עמדת הדובר – ודאות והחלטיות בנוגע לנאמר.

התפקיד התחבירי של המילה שהתמורה ממירה	המילה שהתמורה ממירה	התמורה	
נושא	המושגים	אמון, אכפתיות ואחוה	משפט (1)
תיאור (זמן)	היום	בתקופה הקשה של מלחמת אוקטובר 2023	משפט (2)

ב.

שאלה 10

א. (1)

- פעילי התנועה "אזרחים למען אזרחים" נחשפו לבקשות סיוע של משפחות נזקקות.
- פעילי התנועה "אזרחים למען אזרחים" הקימו מערך סיוע.
- מערך הסיוע יספק מענה מהיר למשפחות.

(2) מכיוון שפעילי התנועה "אזרחים למען אזרחים" נחשפו לבקשות סיוע של משפחות נזקקות, הם הקימו מערך סיוע שיספק להן מענה מהיר.
או: פעילי התנועה "אזרחים למען אזרחים" הקימו מערך סיוע שיספק מענה מהיר למשפחות, מכיוון שהם נחשפו לבקשות הסיוע שלהן.

ב. המתנדבים – שם עצם

מרשים – שם תואר

מפונים – שם עצם

מלמד – פועל

שאלה 11

א. משפט (1): המלצה / ציווי / חובה – משמעות מודאלית ("יש להתייחס" = צריך להתייחס).
משפט (2): קיום ("יש" = קיים, נמצא).

ב. (1) אין – נשוא

(2) אינה – אוגד

(3) היא (הראשונה, "היא רבת כוח") – אוגד; היא (השנייה, "והיא מתגברת") – נושא

ג. (1) בחברה סולידרית יש התנדבות רבה, מתן עזרה ותמיכה רחבה.
(2) כל אחד מן החברים בקבוצה פועל ממניעים כנים של דאגה לזולת ולא מסיבות אישיות.

	התפקיד התחבירי של החלק הכולל	הקשר הלוגי בחלק הכולל
משפט (1)	נושא	הוספה
משפט (2)	תיאור (סיבה)	ניגוד

שאלה 12

הפועל	השורש	הבניין
הִתְעוֹרָר	ע-ו-ר	התפעל
מְעַנֵּנֹת	ע-נ-ן	פועל
כְּרוּכָה	כ-ר-ך	קל (פעל)
לְהַמִּיר	מ-ו-ר	הפעיל
לְהוֹעִיל	ו-ע-ל	הפעיל
מְשַׁתֵּיף	ש-י-ך	התפעל
זָכְתָּה	ז-כ-י	קל (פעל)

שאלה 13

- א. (1) מְכַנֵּים – שורש כ-נ-י
(2)

נפעל	פיעל	הפעיל
נְכוּנִים	מְכוּנִים, מְכוּנָּים	מְכַנֵּים

- ב. תְּגוּכָה – השורש ג-ו-י; לְהַגִּיב
גוּכָה – השורש ג-ב-י; לְגַבּוֹת
גְּבוּחָה – השורש ג-ב-ה; לְגַבֵּה

- ג. (1) צוּרֵן נְטִייה
(2) תְּלַבּוּשָׁה
(3) שִׁיכּוֹת (קניין)
(4) צוּרֵת נִקְבָּה

שאלה 14

א. (1)

מתנדבים – שם עצם

מרשים – שם תואר

מפונים – שם עצם

מלמד – פועל

(2)

• נתון מְרָשִׁים – ר-ש-ם

• ההורים מְרָשִׁים – ר-ש-י

ב. הַתְאָרָגְנוּת – התפעל

אָרְגוֹן – פיעל

הַתְבוֹנְנוּת – התפעל

כְּנָת – פיעל

הִסְדֵּר – הפעיל

שאלה 15

א. 1. חש / יחוש (ח-ו-ש)

2. לחזק (ח-ז-ק)

3. הישארו / תישארו (ש-א-ר)

4. לזוז (ז-ו-ז)

5. מחמיר / יחמיר (ח-מ-ר)

6. מוביל / יוביל (י-ו-ב-ל)

7. תסתפקו (ס-פ-ק)

8. הצטרפו / תצטרפו (צ-ר-ף)

9. חווים / חוו / יחוו (ח-ו-י/ה)

10. לפנות (פ-נ-י/ה)

ב. 1. (ה)תחושות (ח-ו-ש)

2. מידע / ידע (י-ד-ע)

3. תרומות / תרומה (ר-ו-ם)

4. הוכחה (י-ו-כ-ח)

5. משיכה / מושך (מ-ש-ך)

6. (ה)ביטחון (ב-ט-ח)

שאלה 16

א.	מקטל	מקטול	מקטלה
	מבנה, מוסד	משעול	מרפאה, מלונה, מועצה

ב. (1) קטלת

(2) משקל קטלת הוא משקל המציין מחלות (אדמת, שפעת, צהבת). הבחירה לגזור בו את המילה "שתפת" מן השורש ש-ת-פ מציגה את שיתוף המידע הכוזב כמחלה מדבקת, ובכך מחזקת את המסר בדבר הסכנה שבשיתוף המידע.

ג. (1)

שורש ומשקל	בסיס וצורן גזירה סופי
מהיר	משמעות
פסולים	רעיוני

(2) פסולים

כל הבגרויות בלשון עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/lashon